

بیداری اعراب - نه با غرب و نه بر ضد غرب

منبع: لوموند دیپلماتیک

نوشته: الن گریش

برگردان به دری: رحیم آریا

کشورهای منطقه و جهان از مدت ها بدینسو در انتظار تحول در کشورهای عرب بودند. در حالی که سازمان ملل متحد تلاش دارد تا وضعیت در لیبیا را آرام بسازد، امریکا مصرانه از دگروال قذافی می خواهد تا از قدرت کنار برود. در همین حال، اتحادیه اروپا از سرازیر شدن انبوهی از پناهنده گان لیبیایی به کشورهای عضو این اتحادیه هراسان است. باید در نظر داشت که امریکا پس از کنار رفتن حسنی مبارک در مصر با موجی از شورش ها در منطقه رو به رو شده است، شورش های که پایه های راهبرد امریکا را در منطقه به لرزه درآورده است.

حکومت بزرگترین کشور اسلامی جهان- مصر- بر اثر تظاهرات مردمی سرنگون شد و این کشور دچار بحران اجتماعی و اقتصادی گردیده است. واشنگتن متحد دیرینه اش را تنها گذاشت و وزیر خارجه امریکا هیلاری کلنتن از مبارک خواست تا از قدرت کنار رفته و زمینه را برای یک انتقال دموکراتیک آماده سازد. رویداد های مصر در تاریخ معاصر جهان تازه نیست. در ماه می سال ۱۹۹۸ میلادی اندونیزیا نیز شاهد این گونه رویداد ها بود و در آن زمان وزیر خارجه ایالات متحده امریکا، مادلین البریت از جنرال سیوورتو، رئیس جمهور اندونیزیا خواست تا از قدرت کنار برود. جنرال سوارتو در سال ۱۹۶۵ با کمک سازمان اطلاعاتی امریکا کودتایی را در اندونیزیا به راه انداخت که در آن بیش از یک میلیون کمونیست کشته شدند. پس از بین رفتن دیوار برلین در سال ۱۹۸۹ و سقوط اتحاد شوروی، اندونیزیا دیگر متحد ایالات متحده امریکا در جنگ در برابر کمونیسم شوروی در جهان نبود و امریکا تصمیم گرفته بود که از جنبش های دموکراتیک در اندونیزیا حمایت نماید و اما اندونیزیا با وجود عضویت در سازمان اسلامی، یک متحد امریکا باقی ماند و موقف خصمانه ای در برابر برنامه اتمی ایران اتخاذ کرد.

از این تجربه ها چه چیزی را باید آموخت؟ باید آموخت که هیچ دیکتاتوری تا ابد دوام نمی کند، گرچه مصر اندونیزیا نیست و خاورمیانه نیز جنوب شرق آسیا نیست. در این گوشه از جهان، غرب نیاز دارد تا به فریاد میلیون های انسان گوش بدهد.

این فرضیه که گویا عرب ها مردمان خشن و غیردموکرات هستند، نادرست از آب درآمد. عرب ها رژیم های خودکامه شان را در تونس و مصر سرنگون کردند. مردم لیبیا با رژیمی مبارزه می کنند که در مدت چهل و دو سال حکمروای به صدای مردم لیبیا گوش نداده است. در الجزایر، مراکش، بحرین، یمن، اردن، کردستان عراق، ساحل غربی و عمان شورش ها ادامه دارد و موج شورش حتی به کشور غیرعرب- ایران نیز کشانیده شده است.

در مصر تظاهر کننده گان خواهان اصلاحات سریع هستند، در تونس تظاهر کننده گان در روزهای ۲۵ تا ۲۷ فبروری نخست وزیر آن کشور را وادار به استعفا کردند و در الجزایر قوانین اضطراری که از ۱۹ سال بدینسو در آن کشور نافذ بود، لغو گردید.

انقلاب تونس و مصر و قیام در لیبیا و شورش در دیگر کشورها، منطقه را تکان داده است و بر راهبرد منطقوی و جهانی نیز سایه انداخته است. از سی سال بدینسو، این نخستین بار است که جهان توانائی تحلیل آینده خاور میانه را از دست داده است.

با کنار رفتن حسنی مبارک از قدرت، امریکا نیز یک دوست نزدیک خود را در منطقه از دست داده است. در گذشته، مصر از جنگ خلیج به رهبری امریکا حمایت کرد و مبارک مصر را به صورت جبهه ای در برابر تهدید ایران درآورد. حسنی مبارک با اندیشه ای یک خاورمیانه صلح آمیز، از اداره فلسطین می خواست تا با اسرائیل مذاکره کند، با وجود اینکه مبارک می دانست که رهبران اسرائیلی هیچ تمایلی برای گفتگو و پایان جنگ در خاورمیانه ندارند.

صلح و امنیت

شورای عالی نیروهای مسلح حاکم بر مصر پس از کنار رفتن مبارک، به امریکا و اسرائیل تعهد سپرده است که از تعهدات بین المللی مصر حمایت نموده و به معاهده صلح کمپ دیوید که در سال ۱۹۸۷ میلادی میان اسرائیل و مصر امضا شد، پابند است. به نظر مصری ها این وضعیت بازگشت به زمان جنگ است و آنان تعهدات مصر را مانع امنیت و صلح در خاورمیانه می دانند.

استفین کوک، یک مشاور کمیته روابط بین المللی کانگرس امریکا می گوید که تعهدات مصر به معنی بازگشتن دست اسرائیل و امریکا در منطقه است. در همین حال، دولت اسرائیل بدون دلیل، صد ها هزار سرباز خود را در سواحل غربی و نوار غزه پیاده کرده است. اسرائیل لبنان را اشغال، بیت المقدس را پایتخت خود اعلام و عراق و سوریه را بمباران نموده است. از سوی دیگر، مصری ها هر زمانی از داعیه استقلال طلبی لبنان و فلسطین حمایت کرده اند و در زمان جنگ لبنان با اسرائیل در سال ۲۰۰۶ میلادی و با وجود مخالفت رژیم مبارک با حزب الله، تصاویر حسن نصرالله رهبر حزب الله در تمام مغازه های قاهره اویخته شده بود. مصری ها از ایران نیز نفرت دارند زیرا این کشور رقیب تاریخی مصر پنداشته می شود، از این رو باید دولت آینده مصر با در نظر داشت احساسات مردم در باره مناسبات اش با غزه و اسرائیل فکر کند و در مورد ایجاد یک جبهه متحد از کشور های عرب و اسرائیل در برابر ایران محتاط باشد.

باید گفت که اقتصاد مصر نیز سخت ورشکسته است و این کشور به شدت به کمک های غذایی و نظامی امریکا نیازمند است. مصر از کمک های اقتصادی اتحادیه اروپا نیز استفاده می کند. در غرب پیشنهاد می کنند که مصر باید یک سیاست مستقل اقتصادی همانند ترکیه را انتخاب کند، اما باید در نظر داشت که ترکیه اقتصاد نیرومندی دارد که این کشور را به سوی آزادی سیاسی هدایت می کند. در ترکیه درآمد سالانه یک شهروند ترکی سه بار بیشتر از درآمد یک سال یک شهروند مصری است.

شورش در مصر کشورهای دیگر عرب را نیز نگران ساخته است. رهبران عرب به شدت از کاهش نفوذ امریکا در خاور میانه نگرانند. این نگرانی تنها به خاطر شورش خاورمیانه نیست، بل ناکامی امریکا در عراق، بن بست نظامی و سیاسی در افغانستان و عدم توانایی امریکا در توقف ساختمان سازی اسرائیل این نگرانی را افزایش می دهد.

رسانه های عربستان اخطار می دهند

کنار رفتن سد حریری در لنبان و حسنی مبارک در مصر، موجی از نگرانی در خاورمیانه ایجاد کرده است. این رویداد ها عربستان سعودی را نیز هراسانده است. در شانزدهم ماه فیروری، روزنامه عربی الوطن در مقاله ای از مقامات عربستان سعودی خواست تا برای جلوگیری از گسترش شورش های مصر، تونس و لیبیا به این کشور، اقداماتی را رو دست بگیرد. روزنامه از دولت سعودی خواسته بود تا پروژه های انکشافی بیشتری را در این کشور تطبیق نماید و همچنان از فساد گسترده مالی نیز جلوگیری کند.

اسرائیل از شورش خاورمیانه نگران است

اداره محمود عباس، متحد نزدیک اش را در مصر از دست داد. حسنی مبارک طرفدار ادامه مذاکره میان اداره فلسطینی و اسرائیل بود. شورش در تونس و مصر به جوانان فلسطینی نیز آگاهی بخشیده است تا کشور شان را از یوغ اشغال اسرائیلی و رهبران فاسد فلسطینی رها سازند و اما آیا می توان در انتظار انقلاب جوانان فلسطینی بود؟ یک روزنامه اسرائیلی گزارش کرده بود که ارتش اسرائیل نیروی ویژه ای را برای مقابله با هرگونه شورش احتمالی جوانان فلسطینی ایجاد کرده است.

در همین حال، دولت اسرائیل به شدت از رویداد های خاورمیانه وحشت زده شده است. اسرائیل به شدت از حاکمیت حسنی مبارک در مصر حمایت می کرد، زیرا اسرائیل احساس می کند که حمایت از رهبران خودکامه عرب، می تواند موج احساسات همبستگی با مردم فلسطین را کند سازد، اما از سوی دیگر اسرائیل مطمئن است که اتحاد نامقدس ایران و سوریه و محور حماس و حزب الله نیز به زودی از هم خواهد پاشد، زیرا حاکمیت حماس محدود به غزه است، دادگاه ویژه ای بررسی در باره ترور رفیق حریری، رهبر حزب الله را متهم به دست داشتن در ترور وی کرده است که این خود ضربه ای شدید به نفوذ گسترده حزب الله در کشورهای عربی می باشد و رهبری ایران با وجود حمایت از انقلاب مصر، خود به شدت تظاهرکننده گان ایرانی را سرکوب کرد که خشم جهان را برانگیخت، گرچه در این میان سوریه دیگر کشور قدرتمند عرب وضعیت متفاوتی دارد. سوری ها با تجربه از کشور همسایه شان عراق، از تبدیل شدن کشور شان به عراق دوم وحشت دارند و نمی خواهند بشیر الاسد را از قدرت خلع نمایند.

فلسطینی ها فراموش نشده اند

شرایط در خاورمیانه سخت پیچیده و ناگوار است و وضعیت فلسطین رویداد های خاورمیانه را پیچیده تر ساخته است. در جریان انقلاب مصر، تظاهرکننده گان هیچ حرفی بر ضد امریکا و اسرائیل نگفتند، اما پس از پیروزی این انقلاب، تظاهرکننده گان شعارهای د رحمایت از داعیه آزادی خواهی در فلسطین سردادند.

برای دهه ها امریکا سخاوت مندانه از اسرائیل حمایت کرد، بدون اینکه به دامنه گسترش احساسات ضد امریکائی و اسرائیلی در کشورهای عرب توجه کند. در ماه مارچ سال گذشته، جنرال دیوید پتروس، فرمانده کل نیروهای امریکائی در خاورمیانه گفت که موضوع فلسطین اعراب را خشمگین ساخته است و مشروعیت رژیم های عرب وفادار به امریکا را خدشه دار نموده است.

اروپا نیز سخاوت مندانه از حسنی مبارک در مصر و بن علی در تونس حمایت می کرد زیرا اروپائی ها نمی توانستند از دیکتاتورهای عرب دور شوند و از سوی نیز اروپا با سیاست های نادرست اقتصادی، فقر و فساد را در کشورهای عرب افزایش داد. با در نظر داشت اینکه در چند سال گذشته، جهان شکل یک قطبی بودن را از دست داده است و چند کشور بزرگ به شمول برازیل، چین، هندوستان و افریقائی جنوبی در تلاش اند تا جایگاه شان را در معادلات جهانی دریابند. از سوی دیگر، ترکیه کشور مسلمان عضو ناتو می خواهد جایگاه مهمی را در تحولات خاورمیانه و برنامه اتمی ایران داشته باشد. به گفته گرام فیلر یک کارمند پیشین اداره اطلاعات امریکا، مردم خاورمیانه می خواهند که سرنوشت شان را تغییر بدهند، از همین رو امریکا ناگزیر است تا دست از مداخله در خاورمیانه بردارد. در انقلاب سی سال پیش ایران، تظاهرکننده شعار های (نه با غرب، نه با شرق) را سردادند که معنی آن دوری ایران از بلوک شرق و غرب بود. اکنون در انقلاب های خاورمیانه، مردم شعار های (نه با غرب، نه بر ضد آن) را سر می دادند که هدف آن پایان بخشیدن نقش غرب در سرنوشت ملت های عرب و آزادی و عدالت برای کشورهای خاورمیانه است.

www.esalat.org